

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

EU-kommissionens förslag till förordning om ekodesign för hållbara produkter

M2022/00802

Konkurrensverket har i uppdrag att verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet samt en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer. Utifrån de aspekter som följer av vårt verksamhetsområde har Konkurrensverket följande synpunkter på det remitterade förslaget.

Övergripande

Förslag till förordning om ekodesign för hållbara produkter är en del i ett lagpaket, inom ramen för den europeiska gröna given, som ska få hållbara produkter att bli norm, främja cirkulära affärsmodeller och ge konsumenterna mer inflytande. Det remitterade förslaget syftar till att minska produkters negativa miljöpåverkan under hela livscykeln och förbättra den inre marknadens funktion.

Konkurrensverket anser att det är angeläget att hitta effektiva lösningar för att uppnå Sveriges och EU:s miljö- och klimatmål samt de globala målen i Agenda 2030.¹ Effektiv konkurrens bidrar till att öka takten i omställningen till ett hållbart samhälle, varför det är viktigt att regleringar, skatter och andra styrmedel är lika-behandlande och inte snedvrider förutsättningarna för företag som konkurrerar på den inre marknaden. Konkurrensverket är därför positivt till att denna typ av reglering sker på EU-nivå i stället för genom nationell reglering som riskerar att fragmentera den inre marknaden och hämma konkurrensen. Av underlaget framgår att avsaknaden av tillräcklig EU-reglering på området lett till olika nationella initiativ och särreglingar. Genom förslaget harmoniseras reglerna, samma ekodesignkrav kommer gälla för alla produkter för att få placeras på den inre marknaden, vilket är positivt för konkurrensen.

¹ Se Konkurrensverkets yttrande *Konkurrenspolicy och den gröna given*, dnr 594/2021.

Förslaget innehåller också regler som syftar till att öka transparensen och säkerställa relevant information om produkters hållbarhetsaspekter genom hela livscykeln, vilket Konkurrensverket anser är positivt. För att konsumenterna ska kunna dra nytta av konkurrensens positiva effekter behöver de kunna göra medvetna val, varför tillgång till enkel, användbar och lättillgänglig information är väsentligt.

Sammantaget har Konkurrensverket inga invändningar mot den övergripande inriktningen i förslaget.

Grön offentlig upphandling

Förslaget till förordning innehåller ett bemyndigande för EU-kommissionen att i delegerade akter besluta om skyldigheter för upphandlande myndigheter och enheter vid genomförandet av offentliga upphandlingar. Skyldigheterna får avse krav på produkter (s.k. tekniska specifikationer), krav på leverantörer, tilldelningskriterier vid utvärdering av anbud och villkor för fullgörande av kontrakt och mål, beroende på vad kommissionen bedömer är lämpligt. Skyldigheterna ska baseras på samma ekodesignkrav som de produktspecifika kraven.

Förslaget innebär att kommissionen ges relativt omfattande befogenheter att besluta om obligatoriska krav och kriterier som ska tillämpas av upphandlande myndigheter och enheter. Enligt Konkurrensverkets mening är upphandlande myndigheters valfrihet i olika faser viktig för att få till en effektiv konkurrens som kan leda till ett inköp som på bästa sätt verkar för att uppfylla samhällsliga mål. Reglerna om grön offentlig upphandling behöver således utformas så att nödvändig flexibilitet bibehålls för upphandlande myndigheter och enheter att utforma upphandlingsförordningen på ett sätt som främjar konkurrens och innovation och att det inte ställs orimliga förväntningar på vad som kan åstadkommas inom ramen för en enskild offentlig upphandling. I vilken utsträckning kommissionens framtida beslut i delegerade akter kommer att påverka denna flexibilitet och om detta leder till negativ inverkan på konkurrens och innovation går i nuläget inte att uttala sig om.

Upphandlande myndigheter har i dag en stor frihet att välja vad de värdesätter och vilka krav de vill ställa för att uppfylla sina behov. Det är viktigt att i det fortsatta arbetet beakta aspekten att alla krav som ställs i en offentlig upphandling är krav som potentiellt kan minska antalet anbudsgivare och begränsa konkurrensen och därmed kan vara kostnadshöjande.

Kommissionen anger att förslaget syftar till att öka efterfrågan på mer hållbara produkter genom att kommissionen ges befogenhet att besluta om högre obligatoriska krav i offentlig upphandling än de minimikrav som gäller för att få tillhandahålla produkten på EU:s inre marknad. Konkurrensverket delar bedömningen att köparmakten i den offentliga upphandlingen kan stimulera efterfrågan

på mer hållbara produkter och att väl utformade krav kan utgöra en stark drivkraft för företag att ställa om.² Det finns dock forskning³ som visar att detta utfall inte alltid är givet utan att det beror på hur den specifika marknaden ser ut. Även om offentlig sektor utgör en stor köpare på en marknad är det inte säkert att den totala efterfrågan på mer hållbara produkter ökar. Detta då den ökade offentliga efterfrågan på mer hållbara produkter kan leda till högre priser på dessa i förhållande till de mindre hållbara alternativen, beroende på leverantörers villighet att ställa om eller öka sin produktion. Priskänsliga konsumenter har då incitament att röra sig från de mer hållbara produkterna till de, nu relativt billigare, mindre hållbara alternativen.⁴ Dessa aspekter bör beaktas inför beslut om obligatoriska krav och kriterier för att inte riskera att regleringen leder till en kontraproduktiv effekt.

Upphandlingar blir alltmer komplexa, bland annat beroende på de ökade kraven på vilka samhällseliga mål som inköpen ska bidra till. Förslaget innebär rättsligt bindande EU-lagstiftning som inte kräver nationell reglering. Konkurrensverket anser att regleringen, i den omfattning det är rättsligt möjligt, ändå bör införlivas i svensk rätt för att underlätta för upphandlande myndigheter och enheter.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Rikard Jermsten. Föredragande har varit sakkunniga Anna Spetz.

Yttrandet undertecknas inte egenhändigt och saknar därför namnunderskrifter.

Rikard Jermsten

Anna Spetz

² Se Konkurrensverkets yttrande *Departementspromemorian En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling* (Ds 2021:31), dnr 660/2021.

³ Se Lindström och Lundberg (2022) *Att upphandla med miljöhänsyn – när, hur och varför?* Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2022:5.

⁴ Se Lindström och Lundberg (2022) *Att upphandla med miljöhänsyn – när, hur och varför?* Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2022:5, s. 44–45.